

ПІДГОТОВКА ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ФАХІВЦІВ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ

УДК: 371.13.3(94)

ЛАРИСА ГОЛУБ
м. Київ, Україна

ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛЯ ДО НАВЧАННЯ УЧНІВ - ПРЕДСТАВНИКІВ КОРИННОГО НАСЕЛЕННЯ АВСТРАЛІЇ

TEACHER TRAINING TO TEACHING STUDENTS - REPRESENTATIVES OF INDIGENOUS POPULATION OF AUSTRALIA

Проаналізовано проблему підготовки вчителя до навчання учнів-представників корінного населення Австралії. З'ясовано вимоги щодо вмінь, знань і навичок педагога для задоволення освітніх потреб представників корінного населення. Досліджено шляхи підвищення якості підготовки вчителя до роботи з учнями-представниками корінного населення. Охарактеризовано план розвитку освіти корінного населення Австралії на 2010-2014 роки та Національні професійні стандарти для вчителів.

Ключові слова: підготовка вчителя, корінне населення Австралії, учні-представники корінного населення, освіта корінного населення.

Проанализирована проблема подготовки учителя к обучению учеников-представителей коренного населения Австралии. Определены требования к умениям, знаниям и навыкам педагога для удовлетворения образовательных потребностей представителей коренного населения. Исследованы пути повышения качества подготовки учителя для работы с учениками-представителями коренного населения. Охарактеризован план развития образования коренного населения Австралии на 2010-2014 годы и Национальные профессиональные стандарты для учителей.

Ключевые слова: подготовка учителя, коренное население Австралии, ученики-представители коренного населения, образование коренного населения.

The problem of teacher training for indigenous students' teaching in Australia has been considered. The requirements to the teacher knowledge and skills necessary for satisfaction of indigenous people's needs have been defined. The ways of improving the quality of teacher preparation for indigenous students' education have been

analyzed. Aboriginal and Torres Strait Islander Education Action Plan 2010-2014 and National Professional Standards for Teachers have been characterized.

Keywords: teacher training, Australian indigenous people, indigenous students, indigenous education.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Корінні жителі Австралії - одне з найдавніших поселень у світі, які є носіями унікальної культури, що не має аналогів у світі. Культурне і лінгвістичне розмаїття корінного населення є частиною національної ідентичності Австралії. Та впродовж століть корінне населення зазнавало значних соціальних і політичних утисків і було ізольоване від решти австралійського суспільства. Це призвело до значного розриву між корінним і некорінним населенням Австралії за усіма важливими показниками, у тому числі і за станом шкільної освіти. Австралійський уряд, занепокоєний цією проблемою, шукає шляхи підвищення рівня освіти представників корінного населення. Одним зі способів вирішення цього завдання уряд вважає якісну підготовку вчителя до роботи з учнями-представниками корінного населення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми освіти корінного населення Австралії, як і підготовка вчителя до навчання учнів-представників корінного населення досліджуються в Австралії лише на рівні урядових документів. В Україні ці питання поки що знаходяться поза увагою науковців. Тому наше дослідження буде базуватися на контекстному аналізі окремих урядових документів Австралії, таких, як: План розвитку освіти корінного населення Австралії на 2010-2014 рр. (Aboriginal and Torres Strait Islander Education Action Plan 2010-2014), Національні професійні стандарти для вчителів (National Professional Standards for Teachers) та дослідження «Персонал у школах Австралії у 2007 р.», здійсненому за сприяння одного з департаментів освіти.

Формулювання мети статті. Мета статті - проаналізувати проблему підготовки вчителя до навчання учнів-представників корінного населення Австралії. Визначена мета дослідження зумовила постановку та вирішення таких завдань: з'ясувати вимоги щодо вмінь, знань і навичок педагога для задоволення освітніх потреб представників корінного населення, дослідити шляхи підвищення якості підготовки вчителя до роботи з учнями-представниками корінного населення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Корінне населення Австралії складається з аборигенів та народів, що населяють острови Торресової протоки. Аборигени історично населяли материкову Австралію та острів Тасманія. Жителі островів Торресової протоки живуть на островах, розташованих між австралійським штатом Квінсленд та державою Папуа-Нова Гвінея.

На території Австралійського Союзу проживає близько півмільйона корінних жителів, що становить 2,5 % від загальної кількості усього населення [1]. Більше половини з них зосереджено у штатах Новий Південний Уельс та Квінсленд. Та

порівняно з іншими штатами і територіями Австралії, найвищий відсоток корінних жителів щодо решти населення проживає на Північній Території [3].

Хоча більше половини усього корінного населення Австралії зосереджено навколо великих міст, значна частина корінних жителів проживає у сільській місцевості чи у віддалених районах. Так 24 % від усіх австралійців складає *корінне населення, яке проживає на віддалених чи дуже віддалених територіях Австралії. Лише 1 % від загальної кількості становлять представники корінного населення, які проживають у великих містах* [3]. Середній вік корінних жителів Австралії становить 21 рік, гіді як некорінних - 37 років [1]. Тобто, корінне населення - це переважно молоді і працездатні люди. Та за усіма важливими показниками, такими як: середня тривалість життя, дитяча смертність, безробіття, рівень освіченості - існує великий розрив між корінним і некорінним населенням Австралії не на користь першого. Так, у 2006 році кількість учнів, які отримали повну середню освіту, складала: серед корінного населення Австралії - 45,3 %, серед некорінного - 86,3 %. Кількість працевлаштованих серед представників корінного населення складала 48 %, серед некорінного населення - 72 % [2].

Мови корінного населення поступово відмирають. Так, на початок заселення континенту європейцями 1788 року кількість мов корінного населенні становила 250. За останні 200 років це число зменшилося до 145 мов, 110 з яких знаходяться на межі зникнення [2]. Оскільки мови корінних жителів Австралії є ключовим елементом їхньої ідентичності і духовності, то зникнення мови означатиме зникнення усього народу, а з ним - і цілого пласту унікальної культури. Тому відродження, збереження і сприяння розвитку мов корінного населення як живої системи знань, що передається з покоління у покоління, є одним з першочергових завдань уряду і громадськості Австралії.

Уряд країни, занепокоєний великим розривом між корінним і некорінним населенням Австралії, зникненням мов корінного населення, прагне ліквідувати ту нерівність і несправедливість, яка продовжує існувати у деяких сферах життя. Австралійські урядовці розробляють цілий ряд програм і стратегій, спрямованих на покращення здоров'я, побутових умов, стану освіти та скорочення рівня безробіття корінних жителів.

Уряди штатів і території Австралії визнають корінних жителів першими австралійцями, які є носіями однієї з найдавніших культур в історії людства і підтримують їх право захищати свою культуру і мову.

Для зменшення розриву між рівнем життя корінних і некорінних жителів уряд Австралії поставив перед собою ряд завдань, які потребують негайного вирішення найближчим часом:

- зменшити розрив у тривалості життя між корінним і некорінним населенням;
- протягом 10 років скоротити наполовину смертність дітей віком до 5 років;

- до 2013 р. забезпечити усіх дітей чотирирічного віку, які є представниками корінного населення, можливістю отримання дошкільної освіти;
- до 2018 р. наполовину зменшити розрив між учнями - представниками корінного і некорінного населення - в успішності з читання, письма і математики;
- до 2020 р. щонайменше вдвоє скоротити розрив між корінним і некорінним населенням в отриманні учнями повної середньої освіти (12 класів);
- до 2018 р. вдвоє скоротити рівень безробіття серед корінного населення Австралії [2].

Виконання цих завдань має відбуватися у тісній взаємодії між урядами штатів і територій, неурядовими установами та громадами.

Рада міністрів з питань освіти, розвитку раннього дитинства та справ молоді (MCEECDYA) для виконання завдань, пов'язаних з підвищення якості освіти корінного населення Австралії, розробила План розвитку освіти корінного населення Австралії на 2010-2014 рр. (Aboriginal and Torres Strait Islander Education Action Plan 2010-2014). Основною метою цього Плану є допомога освітнім закладам у підвищенні результатів навчальних досягнень учнів - представників корінного населення Австралії [2]. Цей План опирається на мету, проголошену 1989 року у Національному плані розвитку освіти корінних жителів Австралії (National Aboriginal and Torres Strait Islander Education Policy) та Мельбурнську декларацію освітніх цілей для молоді Австралії (Melbourne Declaration on Educational Goals for Young Australians) [5] і є частиною усіх реформ шкільної освіти, спрямованих на подолання розриву між навчальними досягненнями учнів корінного і некорінного населення. Над виконанням цього Плану будуть працювати як державні, так і недержавні освітні установи. План розвитку освіти корінного населення Австралії на 2010-2014 рік передбачає реформи у дошкільній та шкільній освіті. Завданнями цих реформ є покращення результатів навчальних досягнень усіх учнів шляхом збільшення доступу до якісної дошкільної освіти; підвищення мовної та математичної грамотності учнів; покращення умов навчання у школах громад, які мають низький соціально-економічний статус; підвищення якості педагогічної освіти; збільшення кількості учнів, які здобувають повну середню освіту (12 класів) [2].

Реформування освіти корінного населення Австралії буде відбуватися на трьох рівнях: національному (уряд); загальному (уряди штатів і територій, неурядові організації"); місцевому (школа, дошкільний заклад, сім'я, громада). Відповідно до поставлених завдань, План розвитку освіти корінного населення Австралії буде відбуватися у шести напрямках:

1. Якісна дошкільна освіта.
2. Покращення відвідування школи учнями.
3. Підвищення лінгвістичної і математичної грамотності учнів.
4. Забезпечення можливості альтернативи для кожного учня після завершення шкільної освіти.

5. Посилення співпраці навчального закладу з сім'єю і громадою.

6. Забезпечення вмілого керівництва навчальним закладом, високої якості підготовки вчителя та можливості його професійного розвитку. [2].

Для виконання завдань, поставлених у Плані, уряд визначив ключову групу шкіл, назвавши їх «фокус-школи» (focus school). Це школи, що знаходяться у кожному штаті і території Австралії, в яких співвідношення учнів-представників корінного населення складає не менше 75 % і які мають низькі показники успішності учнів у читанні, письмі, математиці. Саме «фокус-школи» і будуть *впродовж певного часу майданчиком для запровадження реформ* в освіті учнів-представників корінних жителів Австралії.

У 2010 р. в Австралії нараховувалось 160 тис. учнів, які є представниками корінного населення. Це складало трохи більше 4 % від кількості усіх учнів. З них 85 % - навчалися у державних школах, 15 % - у недержавних [2]. Понад 20 % дітей, які є представниками корінного населення Австралії, відвідують школи у віддалених місцевостях, де їх співвідношення стосовно інших учнів може доходити до 100 % [3].

Учні, які є представниками корінного населення Австралії, відображають мовне та культурне розмаїття тієї громади, у якій вони живуть. Деякі з них користуються у побуті австралійським варіантом англійської літературної мови. Та більшість розмовляє або нелітературною англійською мовою (Aboriginal English), або однією з мов корінного населення, або поєднує у своєму мовленні кілька різних мов [2].

За останні роки корінне населення Австралії досягло певного прогресу в оволодінні англійською мовою, у підвищенні мовної та математичної грамотності, отриманні повної середньої освіти. Так, майже 75 тис. представників корінного населення здобувають професійно-технічну освіту, 9,5 тис. - навчаються в університетах [2]. Однак, як показують статистичні дані, існує великий розрив між корінним і некорінним населенням за усіма показниками: отриманням дошкільної освіти, лінгвістичною і математичною грамотністю, відвідуванням школи, отриманням повної середньої освіти, продовженням навчання після завершення школи. Як свідчать дослідження, чим більш віддалена община, тим гірші результати навчальних досягнень учнів [2]. Такий розрив обмежує кар'єрні перспективи і можливості життєвого вибору представників корінного населення і змушує передавати цю нерівність з покоління у покоління. Занепокоєність цим питанням урядових і неурядових організацій спричинило до створення низки урядових документів, спрямованих на підвищення якості життя, освіти та здоров'я корінного населення Австралії.

Досягнення завдань, прописаних у Плані розвитку освіти корінних жителів Австралії на 2010-2014 рр., безпосередньо залежить від якості підготовки вчителя до навчання учнів-представників корінного населення.

За даними дослідження 2007 року, 31 % вчителів-початківців молодшої школи та 40 % вчителів-початківців середньої школи відчувають себе недостатньо підготовленими до роботи з учнями-представниками корінного населення Австралії [4]. Нещодавнє опитування 4,5 тис. австралійських вчителів виявило, що понад 25 % хотіли б отримати більш ґрунтовну професійну підготовку для роботи з учнями, які є представниками корінного населення. Натомість у 2008 році кількість вчителів, що є представниками корінного населення Австралії, у державних школах становила лише 1 % [4].

Дослідники і урядовці погоджуються з думкою, що збільшення у школах кількості вчителів, які є представниками корінного населення, є визначальним фактором для покращення результатів навчальних досягнень учнів і для заохочення учнів і батьків до співпраці з учителем. Залучення висококваліфікованих педагогів - представників корінного населення Австралії - є одним із важливих засобів зменшення високої плинності кадрів у школах громад.

За завданнями Плану розвитку освіти корінного населення Австралії на 2010-2014 роки, шляхами підвищення якості підготовки вчителя до роботи з учнями представниками корінного населення на національному рівні є такі:

- розробка Національної стратегії із залучення у школи вчителів-представників корінного населення;
- розробка і втілення Навчального плану, в якому культура і мови аборигенів будуть обов'язковою частиною навчальних програм;
- тісна співпраця освітніх закладів у північній і центральній частинах Австралії для якісної освіти вчителів-представників корінного населення та їх рівномірного розподілу на всій території Австралії;
- розробка і запровадження основних складових частин педагогічної практики для навчання учнів-представників корінного населення;
- складання угод між освітніми закладами і органами ліцензування вчителів щодо проходження педагогічної практики для навчання учнів-представників корінного населення Австралії як обов'язкової умови для отримання ліцензії майбутнім учителем;
- відображення у Національних професійних стандартах для вчителів вимог щодо вмінь, знань і навичок педагога для задоволення освітніх потреб представників корінного населення;
- створення об'єднання університетів за зразком Новозеландської моделі для проведення досліджень щодо мов і культур корінного населення Австралії та ознайомлення шкільних педагогів з результатами цих досліджень;

8) забезпечення доступу до якісної освіти, результатів найновіших освітніх досліджень та передових навчальних програм для всіх вчителів та керівників навчальних закладів [2].

На загальному рівні шляхами підвищення якості професійної підготовки вчителя є:

- надання вищими освітніми закладами якісної полікультурної і мовної підготовки, необхідної вчителю для роботи з представниками корінного населення;
- забезпечення «фокус-шкіл» якісно підготовленими педагогічними працівниками [2].

На місцевому рівні шляхами підвищення якості професійної підготовки вчителя є:

- обов'язкова участь директорів «фокус-шкіл» у дворічній програмі, спрямованій на покращення результатів навчальних досягнень учнів-представників корінного населення;

- пристосування шкіл до потреб місцевих громад, які складаються з корінних жителів Австралії: збільшення навчальних годин з окремих предметів, позакласна робота вчителя з учнями, полімовні програми, програми вивчення англійської як другої мови, створення спільних з громадою чи іншими школами програм розвитку фізичного здоров'я, спорту, підтримки сім'ї, охорони здоров'я [2].

Важливою умовою підвищення результатів навчальних досягнень учнів-представників корінного населення Австралії є також:

- постійна співпраця вчителів з сім'ями і громадою у школі і поза школою, вміння вчителя залучати до участі у шкільному житті не тільки учнів, а й їхніх батьків і ту громаду, у якій вони живуть;
- відповідна мовна підготовка вчителя у ВНЗ зокрема, вивчення мов корінного населення;
- використання новітніх інтерактивних технологій для навчання учнів.

З 1 січня 2012 р. розпочали діяти Національні професійні стандарти для вчителів (National Professional Standards for Teachers), схвалені Радою міністрів з питань освіти, розвитку раннього дитинства та справ молоді (MCEECDYA). Це державний документ, який визначає якість підготовки вчителя, рівень його професіоналізму, вміння застосовувати теоретичні знання на практиці, а також здатність професійно взаємодіяти з колегами, батьками, учнями, громадою. Пункти 1.4 та 2.4 стосуються підготовки вчителя до роботи з учнями-представниками корінного населення Австралії. Згідно з Національними професійними стандартами, для ефективного навчання учнів, які є представниками корінного населення, вчитель повинен:

- 1) знати і розуміти вплив культури, культурної ідентичності та мовного оточення на освіту учнів, що належать до корінного населення Австралії;
- 2) розробляти і застосовувати ефективні освітні стратегії, які спираються на місцеву громаду, культурне і мовне оточення, історичне минуле корінних народів Австралії;
- 3) постійно співпрацювати з представниками громади, батьками, опікунами для створення таких освітніх стратегій;
- 4) з повагою ставитися до корінного населення Австралії, їхньої історії, культури та мов;

5) сприяти миру, злагоді і порозумінню між корінним та некорінним населенням Австралії;

6) розвивати в інших учнях повагу до корінного населення Австралії, їхньої історії, культури та мов [6].

Висновки результатів дослідження. Отже, очевидним є той факт, що уряд Австралії приділяє багато уваги підвищенню рівня освіти корінного населення, усвідомлюючи, що якісна освіта сприяє зростанню економічного добробуту цілої нації. Прагнення уряду підвищити рівень освіти корінного населення Австралії відображено у Плані розвитку освіти корінного населення Австралії на 2010—2014 рр. Оскільки ключовою фігурою у процесі навчання є педагог, то австралійський уряд надає великого значення професійній підготовці сучасного вчителя до роботи з учнями-представниками корінного населення. Професійні якості вчителя та ті компетентності, якими повинен володіти педагог для ефективної роботи з учнями-представниками корінного населення, - відображені у Національних професійних стандартах для вчителів.

Перспективи подальших розвідок. На подальше вивчення заслуговують Національні професійні стандарти для вчителів, які в майбутньому можуть стати основою для розробки програм підготовки педагогів, а також використовуватися для ліцензування вчителів.

Література

1. Aboriginal and Torres Strait Islander Education Action Plan 2010-2014. Annual Report [Electronic resource]. - Ministerial Council for Education, Early Childhood Development and Youth Affairs (MCEECDYA), 2010. - Mode of access: <<http://www.mceecdya.edu.au>>.
2. Aboriginal and Torres Strait Islander Education Action Plan 2010-2014. [Electronic resource], - Ministerial Council for Education, Early Childhood Development and Youth Affairs (MCEECDYA), 2010. - Mode of access: <http://www.mceecdya.edu.au/verve/_resources/A10-0945_IEAP_web_version_final2.pdf>.
3. About Australia / Australian Government, Department of Foreign Affairs and Trade [Electronic resource]. - Mode of access: <<http://www.australia.gov.au>>.
4. McKenzie Ph. Staff In Australia's Schools 2007. Australian Government Department of Education, Employment and Workplace Relations (DEEWR) [Electronic resource] / Ph. McKenzie, J. Kos, M. Walker, J. Hong. - Commonwealth of Australia, 2008. - Mode of access: <<http://www.deewr.gov.au/Schooling/Documents/SiASSurveyDataReport2007.pdf>>.
5. Melbourne Declaration on Educational Goals for Young Australians [Electronic resource]. - Ministerial Council for Education, Employment, Training and Youth Affairs (MCEETYA), 2008. - Mode of access: <<http://www.mceecdya.edu.au>>.
6. National Professional Standards for Teachers. Australian Institute for Teaching and School Leadership (AITSL) [Electronic resource]. - 2011. - Mode of access: <<http://www.aitsl.edu.au>>.